

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Žák se speciálními vzdělávacími potřebami v učebním oboru

A pupil with special educational needs in apprenticeship

Kateřina Charvátová

Vedoucí práce: PhDr. Veronika Blažková, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Žák se speciálními vzdělávacími potřebami v učebním oboru potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha dne 9. 4. 2018

Nejprve bych chtěla poděkovat vedoucí mé práce PhDr. Veronice Blažkové, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a ochotu při zpracování dat. Zároveň bych chtěla poděkovat mamince sledovaného žáka za její poskytnuté informace a dokumentaci. V neposlední řadě patří poděkování i mé rodině za její trpělivost a všem, kteří byli součástí této práce.

ABSTRAKT

Práce je zaměřena na problematiku začleňování dítěte se speciálními vzdělávacími potřebami do kolektivu na střední odborné škole a středním odborném učilišti v Písku. Je rozdělena na dvě části, na část teoretickou a na část praktickou. Teoretická část se dotýká inkluzivního vzdělávání a výchovy. Nejprve vymezuje základní pojmy, dále se zabývá popisem a rozdělením školy. Charakterizuje a vysvětluje jednotlivá onemocnění sledovaného žáka. Praktická část obsahuje případovou studii konkrétního integrovaného žáka, která je zpracována na základě informací podaných ze strany matky daného žáka a na základě analýzy poskytnuté odborné textové dokumentace. Pomocí rozhovorů s jednotlivými asistenty pedagoga je analyzován průběh vzdělávání v teoretickém vyučování i v odborném výcviku. Je též proveden a zaznamenán rozhovor se sledovaným žákem, který objasňuje jeho názor a postoj na danou situaci. Otázky, které byly položeny všem respondentům ve stejném znění, jsou porovnány pro doplnění pohledů z obou stran. Cílem bakalářské práce je popsat uvedenou problematiku, zmapovat postoje a názory přímých účastníků dané integrace, a na základě zkušeností a použitých technik analyzovat podmínky a současný stav integrace na konkrétní střední škole. Součástí je také zhodnocení vývoje začleněného žáka. Závěrem práce je posouzení zázemí a připravenosti daného školského zařízení, ve kterém integrace probíhá, a vhodnosti integrace sledovaného žáka se speciálními vzdělávacími potřebami v současné době.

KLÍČOVÁ SLOVA

asistent pedagoga, inkluzivní vzdělávání, případová studie, střední odborné učiliště

ABSTRACT

This thesis is focused on the problematic of integration of children with special educational needs into the collective of a secondary and a vocational school in Písek. It is divided in two parts; the theoretical one and the practical one. The theoretical part relates to the inclusive education and upbringing. At first, it defines the basic concepts, further it describes the selected school and its structure. It characterizes and explains the particular health problems of the monitored pupils. The practical part consists of a case study of a particular integrated pupil, which is based on information provided by the mother of the pupil as well as on the analysis of the available professional documents. By the means of interviews with single assistants of pedagogue, the education is analysed, both the theoretical lessons and the practical training. It also contains the record of an interview which was carried out with a monitored pupil and which explains his attitude and opinion regarding the specific situation. The answers to questions which were asked equally to all respondents are put in comparison in order to show the views of the other side. The aim of this bachelor thesis is to describe the above-mentioned problematic, to map the attitudes and opinions of direct participants of the integration and to analyze, on the basis of experience and adopted techniques, the conditions and current state of integration at a particular secondary school. It also contains the assessment of the development of the integrated pupil. To conclude, the thesis evaluates the background and aptitude of the selected school, where the integration is put in practice, and the current suitability of integration of the monitored pupil with special educational needs.

KEYWORDS

Assistant of pedagogue, inclusive education, case study, secondary vocational school

Obsah

Úvod	8
TEORETICKÁ ČÁST	9
1 Integrace x inkluze.....	9
1.1 Vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami	9
1.2 Zařazení do speciálního vzdělávání	12
1.3 Asistent pedagoga § 5	12
2 Popis školy.....	14
2.1 Maturitní obory SOŠ a SOU Písek	15
2.2 Obor 66-51-H/01 Prodavač.....	16
2.2.1 Profil a uplatnění absolventa	16
2.2.2 Ukončení vzdělávání	17
2.3 Poradenské činnosti školy.....	17
2.4 Individuální vzdělávací plán (IVP).....	18
3 Onemocnění mozková obrna (MO), hemiparéza a hydrocefalus	19
3.1 Mozková obrna, dříve dětská mozková obrna (DMO).....	19
3.1.1 Příčiny.....	19
3.1.2 Příznaky	19
3.1.3 Formy MO	20
3.1.4 Diagnostika.....	20
3.1.5 Léčba	20
3.1.6 Prognóza	21
3.1.7 Přidružené choroby MO	21
3.2 Hemiparéza	21
3.3 Hydrocefalus	21

3.3.1	Příčiny vzniku hydrocefalu.....	22
3.3.2	Příznaky.....	22
3.3.3	Diagnostika.....	23
3.3.4	Léčba.....	23
3.3.5	Prognóza onemocnění.....	23
PRAKTICKÁ ČÁST.....		25
4	Cíl a metodika praktické části.....	25
5	Případová studie žáka.....	27
5.1	Rodinná anamnéza.....	27
5.2	Osobní anamnéza.....	28
5.3	Výsledky odborného vyšetření SPC.....	30
5.3.1	Kontrolní psychologické vyšetření.....	30
5.3.2	Doplňující vyjádření k integraci v ZŠ.....	32
5.3.3	Vyjádření k integraci SŠ.....	32
5.4	Průběh školní docházky.....	35
6	Průzkumné šetření.....	38
6.1	Analýza rozhovorů s asistenty pedagoga.....	38
6.2	Analýza rozhovoru se sledovaným žákem.....	40
6.3	Porovnání shodně položených otázek.....	41
6.4	Výsledky šetření.....	43
Závěr.....		46
Seznam zkratk.....		48
Seznam použitých informačních zdrojů.....		49
Seznam příloh.....		51

Úvod

Pojem integrace je v posledních letech skloňován ve všech pádech. Setkáváme se s ním téměř všude na polích nejrůznějších vědních disciplín. V současné době je integrace vnímána jako módní trend. Handicapovaný jedinec se potřebuje včlenit do lidské společnosti, obohacuje tím nejen svůj život, ale i okolní svět, který odpovídá pestrosti života v naší společnosti.

V pedagogickém odvětví představuje integrace především oblast výchovy a vzdělávání osob se speciálními vzdělávacími potřebami. Integrace dětí je v naší společnosti stále aktuálním problémem. Řešení tohoto problému každodenně podstupují mnozí pedagogové ať už v mateřských, základních či středních školách. Jen malá část z nich má pro tuto činnost speciální vzdělání a téměř žádné zkušenosti s dětmi s různými vzdělávacími potřebami. Školní integrace by se měla zaměřovat na odstraňování hranic mezi dokonalostí a nedokonalostí, objevováním a především zdůrazňováním jedinečnosti každého žáka bez ohledu na jeho vlastnosti, které vybočují z pásma normality. Příčinou nezdařené integrace není vždy špatně zvolený pedagogický přístup či nezkušenost učitele. Větším problémem je vytvoření vhodných podmínek v daném prostředí. Jednou z podmínek správné integrace je snižování žáků ve třídě, což se v současné době neděje z důvodu ekonomické úspory. Třídy se naopak slučují. Při vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami má být uplatňován individuální přístup, který ve větším počtu dětí ve třídě není možný.

Cílem mé bakalářské práce je přiblížit současný stav a podmínky integrace na jedné střední odborné škole. Snahou naší školy je zpřístupnit vzdělání co nejširšímu spektru žáků. V práci je použita konkrétní případová studie žáka se speciálními vzdělávacími potřebami, kterou lze využít pro další práci s těmito žáky, a tím částečně eliminovat předčasné odchody ze vzdělávání těchto žáků.

Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou, která se zabývá vymezením základních termínů týkajících se dané problematiky, a na část praktickou, ve které je popsána již dříve zmíněná případová studie konkrétního žáka se specifickými vzdělávacími potřebami v oboru prodavač na naší střední škole.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Integrace x inkluze

Slovo integrace pochází z latiny a znamená „znovu vytvoření celku“. V případě pedagogické integrace jde o začlenění postiženého jedince do běžného školského systému. Inkluze se užívá ve smyslu rozšíření integrace nebo jako cíl integrace. *„Inkluze se chápe jako integrace všech žáků do běžných škol a v důsledcích je spojena se zřeknutím se jakékoli formy etiketování žáků a s rozpuštěním speciálních zařízení a speciální pedagogiky.“* (Bartoňová; Vítková, 2007, str. 16) Představuje diferencovanou školu pro všechny. Inkluze se zaměřuje na potřeby všech vzdělávaných. Jedná se o přizpůsobení školy potřebám všech dětí, o to naučit se umění učit se jeden od druhého, získat zkušenosti pro budoucí společenskou realitu, zjednodušeně naučit se žít společně. (Bartoňová; Vítková, 2007, Tomická; Švingalová, 2002)

Ve školském zákonu č. 561/2004 Sb. je uvedeno jako vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, které se uskutečňuje pomocí tzv. podpůrných opatření.

1.1 Vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami

Úplné znění zpracováno Ministerstvem školství a tělovýchovy ke dni 1. 9. 2017.

Podpora vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami § 16

„Dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami se rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření. Podpůrnými opatřeními se rozumí nezbytné úpravy ve vzdělávání a školských službách odpovídající zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám dítěte, žáka nebo studenta. Děti, žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo na bezplatné poskytování podpůrných opatření školou a školským zařízením.“
(MŠMT, online, 2018-01-07)

Podpůrná opatření dle § 16 zahrnují:

- poradenskou pomoc školy a školského poradenského zařízení,
- úpravu organizace, obsahu, hodnocení, forem a metod vzdělávání a školských služeb, včetně zabezpečení výuky předmětů speciálně pedagogické péče a včetně prodloužení délky středního nebo vyššího odborného vzdělávání až o dva roky,
- úpravu podmínek k přijímání a ukončování vzdělávání,
- používání kompenzačních pomůcek, speciálních učebnic a speciálních učebních pomůcek,
- využívání komunikačních systémů
- úpravu očekávaných výstupů vzdělávání v mezích stanovených rámcovými vzdělávacími programy a akreditovanými vzdělávacími programy,
- vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu,
- využití asistenta pedagoga nebo dalšího pedagogického pracovníka (tlumočníka či přepisovatele pro neslyšící),
- poskytování vzdělávání nebo školských služeb v prostorách stavebně nebo technicky upravených. (MŠMT, © 2013-2018)

Podpůrná opatření se dělí podle náročnosti:

- na organizační,
- na pedagogickou,
- a na finanční.

Podpůrná opatření členíme na 5 stupňů.

- Opatření 1. stupně lze uplatnit školou nebo školským zařízením i bez doporučení školského poradenského zařízení.
- Opatření 2. stupně až 5. stupně lze uplatnit pouze s doporučením školského zařízení. Podmínkou poskytování podpůrného opatření těchto stupňů školou nebo školským zařízením je vždy předchozí písemný informovaný souhlas zletilého žáka nebo zákonného žáka. Škola nebo školské zařízení přestane poskytovat podpůrná opatření těchto stupňů po projednání se zletilým žákem

nebo se zákonným zástupcem, pokud z doporučení školského poradenského zařízení vyplývá, že podpůrné opatření již není potřebné.

Podpůrná opatření různých druhů nebo stupňů lze kombinovat. Začlenění podpůrných opatření do jednotlivých stupňů stanoví prováděcí právní předpis.

Podpůrná opatření při vzdělávání žáka, který nemůže vnímat řeč sluchem, se volí tak, aby bylo zajištěno vzdělávání v komunikačním systému neslyšících a hluchoslepých osob, který odpovídá potřebám daného dítěte. Žákům vzdělávaným v českém znakovém jazyce se souběžně poskytuje vzdělávání také v psaném českém jazyce. Využívá-li škola nebo školské zařízení tlumočnicka českého znakového jazyka, zajistí, aby jeho činnost vykonávala osoba, která prokáže vzdělání na úrovni rodilého mluvčího či tlumočnické dovednosti na úrovni umožňující plnohodnotné vzdělávání žáka. Při vzdělávání žáka, který při komunikaci využívá prostředků alternativní nebo augmentativní komunikace, musí být zajištěno vzdělávání v komunikačním systému, který odpovídá potřebám daného žáka.

Pro děti, žáky či studenty s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením, závažnými vadami řeči, závažnými vývojovými poruchami učení, závažnými vývojovými poruchami chování, souběžným postižením více vadami nebo autismem lze zřizovat školy nebo ve školách třídy, oddělení a studijní skupiny. Pokud by školské poradenské zařízení shledalo, že u takového dítěte vzhledem k jeho povaze speciálních vzdělávacích potřeb nebo k jeho průběhu a výsledkům dosavadního poskytování podpůrných opatření samotná podpůrná opatření nepostačují k naplňování vzdělávacích možností žáka a k uplatnění práva na vzdělání žáka, může takové dítě přijmout či zařadit do takové třídy, studijní skupiny, oddělení nebo školy. ((MŠMT, © 2013-2018)

Podmínkou pro zařazení je:

- písemná žádost zletilého žáka nebo zákonného zástupce žáka,
- doporučení školského poradenského zařízení,
- soulad se zájmem žáka.

Ke zřízení třídy, oddělení nebo studijní skupiny je nezbytný souhlas ministerstva, v případě ostatních škol souhlas krajského úřadu. Navýšení finančních prostředků poskytovaných na činnost školy ze státního rozpočtu podle § 161 až 163 z důvodu využití asistenta

pedagoga je možné pouze, pokud dalo k využití asistenta pedagoga v daném případě souhlas ministerstvo. (MŠMT, © 2013-2018)

1.2 Zařazení do speciálního vzdělávání

Speciální vzdělávání se poskytuje žákům, u nichž byly speciální vzdělávací potřeby zjištěny na základě odborného speciálně pedagogického vyšetření pedagogicko-psychologickou poradnou nebo speciálně pedagogického centra, zařazeného v síti škol a školských zařízení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT). Speciální vzdělávání se poskytuje i žákům zařazeným do škol zřízených při školských zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy. (Kendíková, 2016, Bartoňová; Vítková, 2007)

1.3 Asistent pedagoga § 5

Vyhláška č. 27/2016 Sb.

1) Asistent pedagoga poskytuje podporu jinému pedagogickému pracovníkovi při vzdělávání žáka či žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v rozsahu podpůrného opatření nebo podle § 18 odst. 1. Asistent pedagoga pomáhá jinému pedagogickému pracovníkovi při organizaci a realizaci vzdělávání, podporuje samostatnost a aktivní zapojení žáka do všech činností uskutečňovaných ve škole v rámci vzdělávání, včetně poskytování školských služeb.

2) Asistent pedagoga pracuje podle potřeby se žákem nebo s ostatními žáky třídy, oddělení nebo studijní skupiny podle pokynů jiného pedagogického pracovníka a ve spolupráci s ním.

3) Asistent pedagoga, k jehož činnosti jsou stanoveny předpoklady v § 20 odst. 1 zákona o pedagogických pracovnících, zajišťuje zejména

- a) přímou pedagogickou činnost při vzdělávání a výchově podle přesně stanovených postupů a pokynů učitele nebo vychovatele zaměřenou na individuální podporu žáků a práce související s touto přímou pedagogickou činností,*
- b) podporu žáka v dosahování vzdělávacích cílů při výuce a při přípravě na výuku, žák je přitom veden k nejvyšší možné míře samostatnosti,*

- c) *výchovné práce zaměřené na vytváření základních pracovních, hygienických a jiných návyků a další činnosti spojené s nácvikem sociálních kompetencí.*
- 4) *Asistent pedagoga, k jehož činnosti jsou stanoveny předpoklady v § 20 odst. 2 zákona o pedagogických pracovnících, zajišťuje zejména*
- d) *pomocné výchovné práce zaměřené na podporu pedagoga zvláště při práci se skupinou žáků se speciálními vzdělávacími potřebami,*
  - e) *pomocné organizační činnosti při vzdělávání skupiny žáků se speciálními vzdělávacími potřebami,*
  - f) *pomoc při adaptaci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami na školní prostředí,*
  - g) *pomoc při komunikaci se žáky, zákonnými zástupci žáků a komunitou, ze které žák pochází;*
  - h) *nezbytnou pomoc žákům při sebeobsluze a pohybu během vyučování a při akcích pořádaných školou mimo místo, kde škola v souladu se zápisem do školského rejstříku uskutečňuje vzdělávání nebo školské služby;*
  - i) *pomocné výchovné práce spojené s nácvikem sociálních kompetencí žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.*
- 5) *Jednomu žákovi nelze doporučit současně více než jedno podpůrné opatření spočívající ve využití asistenta pedagoga. Asistent pedagoga uvedený v odstavci 3 může za tím účelem zajišťovat i činnosti uvedené v odstavci 4.*
- 6) *Není-li dále stanoveno jinak, může asistent pedagoga poskytovat podporu při vzdělávání žákovi nebo více žákům současně, nejvýše však 4 žákům ve třídě, oddělení nebo studijní skupině, a to s ohledem na povahu speciálních vzdělávacích potřeb těchto žáků; v případě škol, tříd, oddělení nebo studijních skupin zřízených podle § 16 odst. 9 zákona nebo jednání se o asistenta pedagoga podle § 18 odst. 1, může být počet žáků připadajících na asistenta pedagoga vyšší. (MŠMT, online, 2018-01-07)*

2 Popis školy

SOŠ a SOU Písek, Komenského 86 je škola s dlouholetou tradicí, jejím zřizovatelem je Krajský úřad Jihočeského kraje. Jako státní škola poskytuje bezplatně střední vzdělání s výučním listem a střední vzdělání s maturitní zkouškou. Zajišťuje přípravu pro budoucí povolání ve dvou čtyřletých maturitních oborech a v osmnácti tříletých oborech typu H a E pro více než 700 žáků. Pro žáky všech učebních oborů typu H nabízí po vyučení možnost získání maturity formou nástavbového studia.

Teoretická výuka probíhá ve třech budovách školy nacházejících se v blízkosti centra města. Hlavní budova, ve které sídlí vedení školy, je v ulici Komenského. Pro výuku zde slouží celkem 24 učeben, několik učeben je odborných. Jedná se o čtyři počítačové učebny, rýsovnu, odbornou učebnu GASTRO a laboratoř pro výuku fyziky a chemie. Všechny učebny jsou moderně vybaveny, standardem je diaprojektor a internetové připojení. V několika učebnách je k dispozici interaktivní tabule.

Budova v ulici Na Spravedlnosti poskytuje další výuku ve dvanácti všeobecných učebnách. Teoretická a praktická výuka oborů typu E probíhá v budově, která se nachází na Tř. Národní svobody.

Odborný výcvik je zajišťován na odloučených pracovištích SOŠ a SOU Písek, v partnerských školách a na smluvních pracovištích podnikatelských subjektů. Veškerá pracoviště odborného výcviku jsou moderně vybavena.

Prioritou školy je soustavné zvyšování úrovně vybavení a zajištění kvality výuky. Součástí nabídky školy je ubytování v domově mládeže. Pokoje ve dvou ubytovacích budovách jsou uspořádány do buněk, které tvoří dvou a třílůžkový pokoj se společným WC a koupelnou. Kromě ubytovacích prostor mají žáci a studenti k dispozici klubovny, herny, internetové připojení a další zařízení pro volný čas. Všestranné sportovní využití žáků nabízí vlastní sportovní areál.

Stravování škola zajišťuje prostřednictvím vlastní školní jídelny a restaurace, kde zároveň probíhá odborný výcvik žáků oboru Kuchař – číšník, a jídelny u domova mládeže.

2.1 Maturitní obory SOŠ a SOU Písek

Maturitní obory:

Kód	Obor	Délka studia
39-41-L/01	Autotronik	4 roky
37-41-M/01	Provoz a ekonomika dopravy	4 roky

Učební obory typu H:

36-67-H/01	Zedník	3 roky
36-64-H/01	Tesař	3 roky
36-52-H/01	Instalatér	3 roky
36-69-H/01	Pokrývač	3 roky
23-55-H/01	Klempíř	3 roky
23-68-H/01	Mechanik opravář motorových vozidel	3 roky
33-56-H/01	Truhlář	3 roky
65-51-H/01	Kuchař - číšník pro pohostinství	3 roky
65-51-H/01	Kuchař	3 roky
65-51-H/01	Číšník – servírka	3 roky
29-54-H/01	Cukrář	3 roky
66-51-H/01	Prodavač	3 roky

Učební obory typu E:

23-51-E/01	Zámečnické práce	3 roky
36-67-E/01	Zednické práce	3 roky
36-57-E/01	Malířské a natěračské práce	3 roky
41-52-E/01	Květinářské práce	3 roky
65-51-E/01	Kuchařské práce	3 roky
75-41-E/01	Pečovatelské práce	3 roky

Nástavbové studium denní a dálkové:

33-42-L/51	Nábytkářská a dřevařská výroba	2 roky
36-44-L/51	Stavební provoz	2 roky
64-41-L/51	Podnikání	2 – 3 roky

(Hoštička, © 2016)

2.2 Obor 66-51-H/01 Prodavač

Délka studia trvá tři roky. Obor je vhodný pro dívky i chlapce. Pro přijetí do oboru je podmíněno ukončením devátého ročníku základní školy a předložením zdravotní způsobilosti potvrzenou lékařem. Žáci chodí střídavě jeden týden do školy a další týden se připravují v praktickém vyučování. Výhodou školy jsou vlastní pracoviště pro praxi tohoto oboru. Přímo v budově školy se nachází bufet, cvičnou prodejnu využívají žáci na odloučeném pracovišti Samoty. V průběhu studia se žáci účastní i odborného výcviku u podnikatelů v oboru dle specializace. Studium je zakončeno závěrečnou zkouškou, která se skládá z písemné i ústní zkoušky z odborných předmětů a z praktické zkoušky z odborného výcviku. (Hoštička, © 2016)

2.2.1 Profil a uplatnění absolventa

Absolvent oboru se uplatní při výkonu povolání prodavač nebo pokladní v obchodě na pozici zaměstnance velkých, středně velkých i malých provozoven. Má i základní odborné předpoklady pro roli soukromého podnikatele v oblasti obchodu. Absolvent ovládá samostatný prodej zboží a základní operace příjmu zboží. Umí připravit zboží k prodeji, vystavit zboží a vhodně naaranžovat. Ovládá techniku prodeje potravinářského zboží, tabáku a tabákových výrobků, drogistického zboží, papírenských potřeb, textilního zboží, obuvi a kožené galanterie, elektrotechniky a domácích potřeb. Umí poskytnout poradenské služby související s prodejem zboží rozmanitého sortimentu, předvést zboží zákazníkovi i s náležitým odborným výkladem, vystavit potřebné doklady spojené s prodejem, vyřídit reklamaci zákazníka. Umí provádět činnosti spojené s odběrem, se skladováním a rozmisťováním zboží v provozovně. Absolvent je schopen obsluhovat kontrolní registrační pokladnu, provádět hotovostní platby. Dále ovládá práci se stroji a zařízeními prodejny, nástroji a pomůckami určenými k dělení, vážení a měření zboží. Absolvent komunikuje se zákazníkem jak v českém, tak minimálně i v jednom cizím jazyce. Zná předpisy týkající se hmotné odpovědnosti. Dbá na dodržování bezpečnostních a hygienických předpisů. (Hoštička, © 2016)

2.2.2 Ukončení vzdělávání

Vzdělávání je ukončeno závěrečnou zkouškou. Absolvent získává střední vzdělání s výučním listem. Obsah a organizace závěrečné zkoušky se řídí platnými předpisy. Skládá se z písemné zkoušky z odborných předmětů (zbožiznalství, obchodní provoz, ekonomika), z praktické zkoušky (výpočty, dovednosti, vyplnění prodejních dokladů, prodej, práce na pokladně) a z ústní zkoušky z odborných předmětů. Dokladem o dosažení stupně vzdělání je vysvědčení o závěrečné zkoušce a výuční list. Úspěšné složení závěrečné zkoušky a získání výučního listu umožňuje absolventovi ucházet se o studium navazujících studijních vzdělávacích programů ve středních odborných školách a středních odborných učilištích a tím může získat střední vzdělání s maturitní zkouškou. (Hoštička, © 2016)

2.3 Poradenské činnosti školy

Poradenské služby ve shodě s § 7 vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních, zajišťuje SOŠ a SOU Písek prostřednictvím výchovného poradce, školního metodika prevence, od školního roku 2017/2018 také pomocí školního psychologa a školního speciálního pedagoga. (Kendíková, 2016)

Výchovný poradce by měl fungovat na všech českých školách. Mezi jeho činnosti patří kariérové poradenství, zajišťování a zprostředkování diagnostiky SVP, příprava podmínek pro integraci, zaměření na žáky, jejichž vývoj a vzdělávání vyžaduje speciální pozornost, a spolupráce se školskými poradenskými zařízeními. Poskytuje též metodickou pomoc pedagogickým pracovníkům školy. Většina výchovných poradců v ČR jsou zároveň běžnými učiteli. Výchovný poradce na naší škole vedle svých standardních činností vyučuje český jazyk. (Kendíková, 2016)

Školní metodik prevence zaměřuje svou činnost na prevenci sociálně patologických jevů.

Školní psycholog jako další poradenský pracovník zajišťuje péči o integrované žáky, depistáž SPUCH a dětí nadaných. Zjišťuje sociální klima ve třídě a provádí individuální případové práce se žáky s osobními, výukovými či výchovnými problémy. Pro pedagogické pracovníky vede konzultace v oblasti vzdělávání a výchovy. (Kendíková, 2016)

Školní speciální pedagog zkvalitňuje poradenský servis a péči o žáky s SVP i o žáky nadané. Provádí diagnostické, intervenční, metodické a koordinační činnosti. (Kendíková, 2016)

2.4 Individuální vzdělávací plán (IVP)

Povinností školy je vytvořit pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami upravené vzdělávací programy tzv. individuální vzdělávací program neboli plán. IVP se vypracovává na základě diagnostiky a doporučení z odporného pracoviště. Odbornou zprávu vydává nejčastěji příslušné speciálně pedagogické centrum nebo pedagogicko-psychologická poradna. IVP je závazný pracovní materiál, který slouží všem zúčastněným, kteří se podílejí na výchově a vzdělávání integrovaného žáka. Je vypracován pro ty předměty, kde se handicap výrazně projevuje. (Tomická; Švingalová, 2002, Kendíková, 2016)

3 Onemocnění mozková obrna (MO), hemiparéza a hydrocefalus

3.1 Mozková obrna, dříve dětská mozková obrna (DMO)

Mozková Obrna je termín pro onemocnění pohybového aparátu jako následek poruchy centrálního nervového systému v prenatálním, perinatálním a časném postnatálním období. Dřívější označení „dětská“ označovalo období vzniku nemoci. Pojem „mozková“ vyjadřuje skutečnost, že příčina poruchy je v mozku. Pojem „obrna“ vyjadřuje, že jde o nemoc způsobující poruchu hybnosti těla. Jedná se o postižení dolních nebo horních končetin, o motoriku hrubou i jemnou. MO postihuje pouze mozek, nezahrnuje nemoci, které jsou způsobeny poruchami periferního nervového systému. (Kraus, 2005, Ilenčíková, © 2013, DMO klinika neurocentra Praha, [b.r.]

3.1.1 Příčiny

MO není nakažlivá nemoc a není ani dědičná. MO není jediná nemoc s jedinou příčinou. Vzniká následkem poškození mozku. Za poškození mozku stojí několik rizikových faktorů. MO dělíme dle příčiny a doby vzniku na vrozenou, ke vzniku dochází během těhotenství (prenatální období), a na získanou, dochází k ní během porodu (perinatální období) anebo v období prvních měsíců těsně po porodu (postnatální období). Vrozená MO nemusí být rozpoznána několik měsíců po porodu. V tomto případě způsobuje onemocnění různé infekce matky, Rh inkompatibilita matky vůči plodu, negativní vliv používání škodlivých látek (např. alkohol, drogy, léky), působení RTG či duševní traumata matky. V případě získané MO se jedná virové či bakteriální infekce mozku, kontuzi (poranění) mozku, nedostatek kyslíku (hypoxie) v mozku, těžká novorozenecká žloutenka či cévní mozkové příhody. (Kraus, 2005, Ilenčíková, © 2013, DMO klinika neurocentra Praha, [b.r.], Holmannová, © 2014)

3.1.2 Příznaky

Děti s MO se velmi často v prvním roce života zpožďují v motorickém vývoji, nedosahují normálních vývojových milníků. Postiženy mohou být pouze nohy nebo nohy a jedna končetina anebo obě ruce a obě končetiny. Některé děti mají abnormální svalový tonus (nadměrné nebo slabé svalové napětí). Může dojít k poruchám růstu, hybnosti, k poruchám

řeči, epilepsii či nadměrnému slinění. Příznaky se liší podle formy MO. (Ilenčíková, © 2013, DMO klinika neurocentra Praha, [b.r.]

3.1.3 Formy MO

Nejčastější formou je forma spastická. Pacient má trvale ztuhlé a stažené (spastické) svaly, je omezená hrubá i jemná motorika. Forma spastická se dělí na **hemiparézu** (postižení končetin jedné strany těla), diparézu (postižení obou dolních končetin) triparézu (postižení obou dolních končetin a jedné horní končetiny) a kvadruparézu (postižení všech končetin). Nespastické formy jsou charakteristické absencí svalové ztuhlosti. I nespastické formy se dělí na dyskinetickou (samovolné neovladatelné pohyby končetin, které narušují normální hybnost), na mozečkovou neboli cerebelární formu (pohyby rozmáchlé, nadměrné, nepřesné cílení a špatná pohybová koordinace) a na smíšenou formu. Do poslední skupiny patří nevyhraněné syndromy, do kterých řadíme dříve nazývanou lehkou mozkovou dysfunkci (LMD) synonymem je lehká dětská encefalopatie (LDE) či specifické poruchy učení a chování (SPUCH). (Kraus, 2005, Holmannová, © 2014, Phk marketing, © 2017, SDMO, © 2017)

3.1.4 Diagnostika

Jen u velmi těžkých forem MO lze stanovit diagnózu dle klinických příznaků hned po narození. Rodiče, kteří mají pochybnosti o normálním vývoji svého dítěte, by se měli v každém případě obrátit na svého dětského lékaře, který je případně nasměruje k vyšetření odborným lékařem - dětským neurologem. V těchto případech se stanoví diagnóza na základě screeningu psychomotorického vývoje v ambulanci dětského lékaře při preventivních prohlídkách či při magnetické rezonanci mozku. (Kraus, 2005, Modrý koník, © 2017)

3.1.5 Léčba

MO je bohužel nevyléčitelná. Základem léčby je rehabilitace, která může příznivě ovlivnit kvalitu života dítěte. Neexistuje žádná standardní léčba, řídí se dle individuální potřeby nemocného. Léčba se zakládá na co největším zachování hybnosti postiženého. Na léčbě se podílí celý tým specializovaných odborníků. Do terapeutického týmu patří dětský lékař, dětský neurolog, fyzioterapeut, ortoped, neurochirurg, logoped, psycholog, speciální

pedagog a sociální pracovník. Velkou roli v léčbě hraje podpora rodinných příslušníků a pečovateli tzv. osobních asistentů. Do léčebného plánu se zahrnuje užívání léků (např. pro uvolnění svalového napětí), chirurgické výkony (např. prodloužení či zkrácení svalů nebo šlach), používání kompenzačních pomůcek (ortézy, dlahy apod.) (Kraus, 2005, DMO klinika neurocentra Praha, [b.r.], Holmannová, © 2014)

3.1.6 Prognóza

Pro úspěšnost léčby MO je rozhodující komplexnost péče. Prognóza závisí na formě MO, na rozsahu poškození mozku a na postižení končetin. Děti, které mají především problémy s hybností, jsou schopné se integrovat do společnosti. Pacienti s MO jsou sledováni u odborníků a musí rehabilitovat po celý život. Rodině s postiženým dítětem vzniká nárok na finanční podporu v podobě dávek, nárok na kompenzační pomůcky či asistenci. Při mentální nedostatečnosti je v některých případech obtížné dítě integrovat a mnohdy jsou celoživotně umisťovány do ústavů. (Holmannová, © 2014, Modrý koník, © 2017)

3.1.7 Přidružené choroby MO

U nemocných MO se nejčastěji vyskytují ještě tyto postižení: epilepsie, mentální postižení, poruchy zraku, poruchy sluchu, poruchy citlivosti, psychické potíže s vnímáním vlastního těla, růstové problémy či **hydrocefalus**. Mnoho nemocných však nemá žádná jiná zdravotní postižení. (DMO klinika neuracentra Praha, [b.r.], Ilenčíková, © 2013)

3.2 Hemiparéza

Termín hemiparéza znamená jednostranná paralýza (ochrnutí) příčně pruhovaného svalstva buď pravé poloviny těla anebo levé poloviny těla. Hemiparéza vzniká jako následek cévní mozkové příhody. Výskyt pohybového omezení závisí na místě a závažnosti poškození mozku. K ochrnutí se mohou ještě vyskytnout poruchy vnímání vlastního těla, poruchy citlivosti, poruchy zraku či řeči (afázie) či omezení zorného pole. Nejtěžší forma hemiparézy s úplným ochrnutím se nazývá hemiplegie. (Milichovský, 2010, PC projekt, © 2015-2017)

3.3 Hydrocefalus

Termín hydrocefalus pochází z řečtiny: hydro = voda, cephalus = hlava. Celé slovo by se dalo přeložit jako voda v hlavě nebo vodnatelnost hlavy. Hydrocefalus je onemocnění,

při němž dochází k abnormálnímu hromadění mozkomíšního moku uvnitř lebky a mozku. Mozkomíšní mok (MMM) je čirá tekutina, která má tři životně důležité funkce. Udržuje mozkovou tkáň pod určitým tlakem a omezuje případné menší otřesy a nárazy, a tím chrání mozek před poškozením. Dopravuje do mozkové tkáně nezbytné živiny a odvádí z ní odpadní látky a průtok MMM uvnitř lebeční dutiny a páteře vyrovnává změny nitrolebečního objemu krve, tedy množství krve v mozkové tkáni. V mozku se tvoří a vstřebává nepřetržitě. U dospělého člověka se nalézá 120 až 180 ml celkového množství moku. Za hodinu se vytvoří a opět zpětně vstřebá 15 – 30 ml mozkomíšního moku. Obměňuje se třikrát denně. Za normálních podmínek musí mok projít celým komorovým systémem mozku. Průtok mozkomíšního moku může být narušen v kterémkoliv místě systému. Může dojít k zvýšené sekreci (tvorbě) MMM, k poruše absorpce (vstřebávání) MMM anebo k obstrukci (ucpání) průchodu MMM v likvorových cestách. (Kala, 2005, Estránky, © 2009, Porpeople marketing, © 2009-2013, Sandholcová, © 2014)

3.3.1 Příčiny vzniku hydrocefalu

Hydrocefalus může mít mnoho příčin. Hydrocefalus se objevuje již při narození. Nazývá se hydrocefalus kongenitální neboli vrozený. Jedná se o vrozenou vývojovou vadu vyskytující se samostatně nebo jako součást jiných vývojových vad či součást některých syndromů. Může být způsoben buď vlivem prostředí během vývoje plodu anebo může být geneticky podmíněn. Získaný hydrocefalus se může objevit kdykoliv během lidského života. Tento typ onemocnění může člověka postihnout v každém věku. Může k němu dojít při pneumokokové či jiné meningitidě, při nádorech mozku, při pooperačních komplikacích, následkem úrazů hlavy při nitrolebním krvácení (po porodu, při pádu či úderu do hlavy). (Kala, 2005, Porpeople marketing, © 2009-2013, Sandholcová, © 2014)

3.3.2 Příznaky

Klinické projevy závisí na věku a rychlosti vzniku. Projevy a příznaky hydrocefalu se v jednotlivých případech liší. Jinak se projevují u dětí a jinak u dospělých či seniorů. Velmi malé dítě ještě nemá zcela srostlé lebeční kosti oproti dospělým, kteří již mají lebku pevně srostlou, a lebka už nemůže měnit svůj vnitřní objem. U starších dětí a dospívajících se příznaky projevují bolestí hlavy, spavostí, zvracením, zhoršenou koordinací, poruchami

vědomí, poruchami dýchání a srdečního rytmu, zhoršením mentální výkonnosti a poruchami psychických funkcí (změny osobnosti). (Kala, 2005, Porpeople marketing, © 2009-2013, Wordpress, [b.r.]

3.3.3 Diagnostika

Pouze u malých dětí lze v některých případech nemoc diagnostikovat z fyzikálního vyšetření jedince. Typickým znakem je výrazné zvětšení hlavy. U kojenců a malých dětí, kde ještě nedošlo k uzavření lebky, se využívá ultrazvukové vyšetření přes tenkou kůži fontanely. Pro stanovení diagnózy u starších dětí nebo dospělých se provádí neurologické vyšetření doplněné počítačovou tomografií CT a magnetickou rezonancí MRI. K dalším metodám pro vyšetření řadíme ventrikulografie (rentgenové zobrazení mozkových komor po jejich naplnění kontrastní látkou), lumbální infuzní test LIT (diagnostický výkon, při kterém se zjišťují poruchy vstřebávání MMM), zevní lumbální drenáž ZLD (diagnostický nebo léčebný výkon, při kterém se MMM odvádí do uzavřeného systému mimo tělo pacienta) nebo vyšetření očního pozadí. (Porpeople marketing, © 2009-2013, Wordpress, [b.r.], Sandholcová, © 2014)

3.3.4 Léčba

Terapie a léčba hydrocefalu závisí na etiologii. Zpravidla se řeší neurochirurgickou operací, kdy se zavede zkrat tzv. shunt ventrikuloperitoneální, což je drén (hadička), která odvádí MMM z mozkové komory do dutiny břišní. Průtok moku je regulován podle zvoleného otevíracího tlaku ventilu. Někdy se zavádí drenážní hadička tzv. shunt ventrikuloatriální z mozkové komory přes žilní systém do srdeční síně. Pro léčbu hydrocefalu se také používá medikace, u dětí se nedoporučuje. Při léčbě může dojít k celé řadě komplikací např. vznik infekce nebo ucpání drenážní hadičky, při kterém je nutný velmi rychlý lékařský zákrok. Další metodou je lumbální drenáž nebo lumbální punkce (odběr malého množství MMM pro lékařské vyšetření). (Sandholcová, © 2014, Wordpress, [b.r.], Porpeople marketing, © 2009-2013)

3.3.5 Prognóza onemocnění

Vývoj onemocnění lze těžko předpovídat. Hydrocefalus může ovlivnit kognitivní, psychický, emoční a fyzický vývoj. Další onemocnění nebo při nestanovení včasné

diagnózy může dojít ke komplikacím v průběhu či úspěšnosti léčby. Léčbě hydrocefalu by měla být věnována trvalá pozornost. Bez léčby je pokročilé stádium hydrocefalu až na vzácné výjimky smrtelné. K úspěšnosti léčby výrazně přispívá souhra lékařských odborníků, rehabilitačních pracovníků a vzdělávacích pracovníků. Po kompletní péči všech odborníků může mnoho dětí s tímto onemocněním vést zcela normální život s minimálním omezením. (Estránky, © 2009)

PRAKTICKÁ ČÁST

4 Cíl a metodika praktické části

Cílem praktické části bude zjistit postoje a názory přímých účastníků (respondentů) dané integrace, a na základě zkušeností a použitých technik analyzovat podmínky a současný stav integrace na konkrétní střední škole.

K dosažení stanovených cílů bude použita metoda kvalitativního výzkumu. Při sběru dat budou použity následující výzkumné techniky:

- analýza odborné literatury,
- analýza odborné dokumentace,
- analýza školních podkladů,
- rozhovory,
- případová studie,
- využití vlastních poznatků.

Při analýze odborné dokumentace budou pro zpracování dat prostudovány a použity zprávy ze SPC. Školní dokumentace zahrnuje IVP, složení třídy a výpis z katalogového listu.

V rámci šetření budou provedeny tři rozhovory s asistenty pedagoga a jeden přímo s integrovaným žákem se SVP na dané škole. Strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami bude použit u asistentů pedagoga. Výběr respondentů nebude náhodný, bude se jednat o asistenty, kteří svojí činnost provádějí v teoretické i praktické výuce. Smyslem strukturovaného rozhovoru je získat odpovědi na předem připravený soubor otázek. Jedná se o použití stejných otázek pro vybrané respondenty. (Pelikán, 2004) U vybraného žáka bude veden polostrukturovaný rozhovor. Je to určitá forma nezávazné komunikace. Tento rozhovor se doporučuje pro lepší motivaci a navození důvěry. „*Vytvoření atmosféry otevřenosti je důležité pro validitu výpovědi respondenta.*“ (Pelikán, 2004, str. 119). Výhodou rozhovoru je možnost sledovat reakce zkoumané osoby, projevy neverbální komunikace, a tím hlouběji proniknout do dané situace. „*Vyžadované informace jsou získávány v přímé interakci s respondentem.*“ (Disman, 2007, str. 124)

Součástí výzkumné práce bude osobní případová studie konkrétního žáka od narození až po současnost. Bude sledován žák s vrozeným hydrocefalem a s diagnózou mozková obrna pravostranná hemiparetická forma na střední škole na H oboru prodavač. Studie bude vypracována na základě informací a odborných dokumentů poskytnutých ze strany matky sledovaného žáka. Osobní dokument je popisná výpověď o životě nebo jeho části. Jde o materiály jako autobiografie, deníky či dlouhé nestandardizované rozhovory, zapsané doslovně. (Disman, 2007)

Budou využity i poznatky z vlastních zkušeností z asistence z minulého roku.

Nasbíraná data budou zpracována ve formě textu. Půjde o přepisy a záznamy z rozhovorů a odborných dokumentů.

Z etických důvodů bude dodržena ochrana účastníků, jejich anonymita. Do plánování a pro provádění výzkumu patří i souhlas zúčastněných lidí včetně instituce, kde bude výzkum prováděn. (Punch, 2006)

5 Případová studie žáka

Jméno žáka: Martin

Datum narození: srpen 1999

Současný věk: 18 let

Martin je normální postavy, menšího vzrůstu. Má kratší hnědé vlasy ležérního stylu a hnědé oči. Do školy chodí vždy čistě a moderně oblečený. Martin je milý, citlivý mladý muž. Kolektiv spolužáků nevyhledává. Raději se baví s dospělými, kterým důvěřuje. Je spíše introvert, což může pramenit z jeho postižení. Na první pohled je zřejmé postižení pravé poloviny těla.

Od září 2016 studuje na Střední odborné škole a odborném učilišti Písek. V současné době je žákem druhého ročníku oboru prodavač.

5.1 Rodinná anamnéza

Matka: 46 let /*1971/, národnost česká, státní občanství ČR, podruhé vdaná, v současné době v domácnosti.

Vystudovala střední zdravotnickou školu obor všeobecná sestra. Po narození Martina byla doma. Od roku 2006 pracovala na částečný úvazek jako knihovnice. Vdala se podruhé v srpnu 2016, v témže roce se všichni tři přestěhovali do rodinného domku poblíž Blatné. Po přestěhování do nového bydliště je opět v domácnosti.

Otec: 44 let /*1973/, národnost česká, státní občanství ČR, rozvedený, v současné době jako OSVČ v oboru stavebnictví.

Vyučil se jako elektromechanik, vzdělání ukončené maturitou. Má dceru z prvního manželství (ročník 1996). Od dvou let Martina s rodinou nežije. Hlavním důvodem rozpadu manželství byla přílišná konzumace alkoholu ze strany otce. Od rozchodu žije ve volném vztahu. Z tohoto vztahu má druhou dceru (ročník 2014). Martin k nim jezdil cca do 3let, pak odmítal. Jezdil raději k babičce (otcově matce). S otcem se příliš nestýkají. Občas otec zatelefonuje. Vidají se spíše na popud otcova otce na společných rodinných akcích. Vztahy mezi matkou a otcem jsou dobré.

Nový manžel matky: 51 let /*1966/, národnost česká, státní občanství ČR, pracuje jako manažer projektant, zabezpečuje styk se zahraničím. v současné době podruhé ženatý. Z prvního manželství má dvě dcery (33 a 31 let). Mladší z nich je vdaná a má dvě děti (3 a 1 rok). Rodina za nimi jezdí. Starší je svobodná, bezdětná. Žije v zahraničí, ale pokud je v ČR, rodinu vždy navštěvuje.

Martin nového manžela své matky přijal velmi dobře. Na výchově syna se podílejí oba. Martin rozhodování obou akceptuje.

Martin má jednoho staršího bratra. Je mu 23 let. Bratr má jiného biologického otce, je z předchozího vztahu. Vyučil se jako truhlář a v současné době pracuje také jako truhlář. Žije samostatně v Táboře, kde dřív rodina bydlela.

S prvním manželem (otcem Martina) bydlela rodina v pronajatém bytě v Táboře. Po rozpadu manželství se matka s chlapci nastěhovala do domku ke svým rodičům, kde chlapci měli společný pokoj. Se svým současným manželem nějaký čas bydleli opět v bytě v Táboře. Ještě před svatbou se přestěhovali do nedaleké vesnice u Blatné do staršího rodinného domku. Domek pomalu rekonstruují. Martin v něm má vlastní pokoj. Pořídili si sem psa a kočku hlavně kvůli Martinovi. Martin měl již dříve jednu kočku, ale musel jí z důvodu dřívějšího stěhování dát pryč. Oba dva s Martinem spí, je na ně velmi fixován. V domácnosti se nekouří, matka i otčím jsou nekuřáci.

Martin doma nemá moc povinností. Matka přiznala, že za něj obstarává hodně věcí. Uvědomuje si to, a v současné době se to snaží změnit. Chce ho vést k větší samostatnosti. Martinovou nejoblíbenější činností jsou hry na PC.

Strašně rád jezdí za babičkou (maminčinou matkou). Občas se vídá i s prarodiči z druhé strany.

5.2 Osobní anamnéza

Martin se narodil v srpnu 1999 v Táboře v soukromém sanatoriu NATALIS z druhého těhotenství matky. Vážil 3 200 g a měřil 51 cm. Již při těhotenství si matka stěžovala na bouřlivé pohyby, velmi nepříjemné, často i dosti bolestivé. Porod byl klešťový, vyvolávaný pomocí tablety. Při porodu nedošlo k přidušení novorozence. Druhý den po porodu poukazovala matka na nezvykle napjatou fontanelu u syna. Další dny

informovala lékaře, že syn špatně saje, při kojení usíná a dostává záchvatovitý (křečovitý) pláč. Z gynekologicko-porodnické ambulance byl Martin propuštěn po čtvrtém dnu po porodu jako zdravě dítě.

Matka nečekala na první prohlídku, která probíhá doma a kdy pediatr přebírá dítě do své péče. Vypravila se do poradny hned následující den, kde jí bylo sděleno, že Martin je zdravé dítě bez zjevných abnormalit. Na doporučení své známé navštívila jinou poradnu, kde pediatr doporučil bližší vyšetření v nemocnici v Motole. Ve čtrnácti dnech jeho života mu zde provedli ultrazvukové vyšetření hlavičky, při kterém zjistili hydrocefalus.

Jedenáctý den po hospitalizaci byl Martin v Motole operován. Byl mu implantován shunt. První reoperace byla provedena ve dvou letech, kdy mu byla pouze vyměněna kanila. Každých pět let jezdí na kontroly týkající se úpravy tlaku v shuntu. Běžné kontroly v Motole podstupuje po dvou až třech letech.

Jeho psychomotorický vývoj byl opožděný. Neurolog v Táboře nedoporučil matce žádnou zdravotní terapii. Pro přetrvávání úchopového reflexu v pravé ruce, navštívila matka neuroložku v Praze, kde byl Martin označen jako zanedbané dítě po zdravotní péči. Martinovi bylo v té době sedm měsíců. Byla mu diagnostikována DMO (dříve používaný termín), v současné době je označení MO – centrální pravostranná hemiparéza. Byla zahájena Vojtova metoda. Následně na doporučení začal Martin od jednoho roku jezdit do dětské léčebny Košumberk, každých půl roku vždy na jeden měsíc až do svých šesti let. Při léčebných pobytech byla vždy matka přítomna. Kontroly na neurologii jsou prováděny jedenkrát ročně.

V šesti letech podstoupil operaci Achillovy paty, při které mu byla prodloužena a zpevněna patní kost. Jednalo se o zpevnění pomocí dvou šroubů. Tato operace byla provedena v nemocnici v Jičíně. Před operací používal Martin ortopedické vložky, které dostal vždy při svých léčebných pobytech. Šrouby mu byly odstraněny po roce a půl. Po vyndání šroubů má doporučeno nosit ortopedickou obuv. Na kontroly k ortopedovi chodí Martin několikrát do roka.

Martin nosil brýle na dálku od jednoho roku do třinácti let z důvodu strabizmu, který způsobil zhoršení zraku. Byl korigován střídavým nošením okluzoru, a tím se upravily

i dioptrie. Lékař navrhl brýle pro nepotřebnost zrušit. Byl v péči na oční klinice na Bulovce.

V jednom roce prodělal zánět ledvinové pánvičky. Na pravidelné kontroly odmítla matka s Martinem chodit z důvodu dalšího zbytečného stresu ohledně doby strávené v nemocnici. Domluvila se, že při sebemenších potížích ihned navštíví nefrologii.

Martin také prodělal běžné dětské nemoci.

5.3 Výsledky odborného vyšetření SPC

Martin je klientem SPC při centru ARPIDA, o. s. v Českých Budějovicích.

První psychologické vyšetření v souvislosti s integrací v základní škole absolvoval 3. května 2007. Chlapec s dg. MO – hemiparetická forma, vrozený hydrocefalus t.č. kompenzován. Závěry psychologického vyšetření poukázaly na nerovnoměrný vývoj mentálních dispozic v rámci průměru až podprůměru širší normy, ve prospěch verbální oblasti. Chlapec je snaživý, sociálně vnímavý a pozitivně emočně laděný. Dle sdělení matky byla příprava na vyučování pravidelná, ve zvládnutí výuky se objevovaly výkyvy, nejvýraznější potíže se projevovaly v matematice.

5.3.1 Kontrolní psychologické vyšetření

Plánované kontrolní vyšetření bylo realizováno 13. května 2008 v souvislosti s posouzením aktuálního stavu. Chlapec je v dlouhodobé neurologické a rehabilitační péči v Táboře. V rámci mimoškolní činnosti chodí do dramatického a keramického kroužku.

Z kontrolního vyšetření vyplývá:

Fonetický sluch (sluchové rozlišování) je v normě. Sluchová analýza – již zvládá víceslabičná slova. Sluchová syntéza – přetrvávají nejistoty u některých víceslabičných slov. Vyspělejší je figurální kresba po obsahové i formální stránce.

Technika čtení – čte pomalejším tempem, po slovech. Některá víceslabičná slova čte méně plynule. Nechybuje. Částečně dodržuje větnou intonaci. Obsah přečteného reprodukuje za pomoci nápovědných otázek.

Písemný projev – levoruký. Má správný úchop trojhranného pera. Diktát zvládá v pomalém tempu. Byla zachycena chybovost. Vynechává a zaměňuje písmena ve slovech.

Nedodržuje hranici slov. Uvedená chybovost se objevuje také v přepisu textu. Chybovost a nejistoty přetrvávají ve zřetelném rozlišení tvarů.

Počtení úkony – potřeba názorného zobrazení. Je zaznamenán postup při sčítání a odečítání dvojciferných čísel i při přechodu přes 10. Orientačně násobení do 3 nezvládá.

Závěr psychologického vyšetření ukazuje na pozitivní posun při rozvoji specifických dovedností, dílčí potíže však nadále přetrvávají. V písemném projevu se manifestují ve formě mírnější dysortografické chybovosti. Chlapec dosahuje pomalejšího pracovního tempa. Je zřetelná nerovnoměrnost ve vývoji rozumových schopností. Chlapec je sociálně vnímavý, velmi snaživý, vnímavý k pochvale. Péče ze strany matky je důsledná, příprava na vyučování je pravidelná. Kontrolní vyšetření bude provedeno po roce.

Ohledně integrace se považuje za vhodné:

- nadále respektovat pomalejší tempo
- udržovat častější kontakt v hodině
- v matematice je nezbytné vedení k využívání názorných pomůcek (např. kostky, počítadlo, krejčovský metr, číselná tabulka apod.), spojit zadání početního příkladu se zápisem postupu tzn. rozložit jednotlivé úkony s využitím názorné pomůcky, provést zkoušku, potřebné je častější opakování základů učiva
- nadále trénovat techniku čtení, číst pravidelně nahlas krátké celky s následnou reprodukcí, možné je čtení ve dvojici, barevné označování větné intonace
- v písemném projevu je možné využívat formy cvičení pro děti se SPU od O. Zelinkové např. cvičení sluchové analýzy a syntézy slov, rozlišování di-ti ..., nadále procvičovat zřetelné rozlišení tvarů cvičení od Z. Michalové: Shody a rozdíly, využívat různé hry se slovy, barevné označení v textu
- diktáty je možné krátit event. nahrazovat cvičeními, v sešitech je důležité společně opravovat chyby, nenechávat slova napsaná chybně, vést k sebekontrolě
- jednotlivé úkoly je možné vystavit dle náročnosti tak, aby dítě ve větší míře zažívalo úspěch a zároveň dostatečně procvičovalo
- co nejvíce motivovat i za dílčí úspěch pochvalou, slovním hodnocením

Doporučení:

V jednotlivých předmětech, na základě pedagogického zvážení, je možné postupovat dle individuálního vzdělávacího plánu. Nadále je důležité udržovat užší spolupráci rodiny s paní třídní učitelkou a také podporovat zájmovou činnost chlapce.

5.3.2 Doplnující vyjádření k integraci v ZŠ

Z hlediska vyhlášky č. 73/2005 Sb. o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami je Martin integrován v běžné ZŠ. Doporučení ohledně integrace byly již zaslány škole ve zprávách ze dne 3. 5. 2007 a 13. 5. 2008. Jednotlivé kroky individuálního vedení zůstávají nadále v platnosti.

Na základě konzultace s panem ředitelem ZŠ doporučujeme integraci rozšířit o asistenci pedagoga. Asistent pedagoga je indikován v hodinách českého jazyka a matematiky. Ve třídě jsou již integrováni dva žáci s mentálním postižením.

Závěry matka akceptuje. Doporučení ohledně integrace z předcházejících zpráv zůstávají nadále v platnosti. Kontrolní vyšetření bude provedeno v případě potřeby na podnět.

5.3.3 Vyjádření k integraci SŠ

Ze dne 14. 1. 2016

Kompenzace přetrvávají formou mírnějších potíží specifického charakteru v písemném projevu a ve čtení, nejsou zautomatizované základní početní operace. Při individuálním vedení dobře spolupracuje, se snahou.

Osobnostně je senzitivní, sociálně vstřícný a vnímavý k pochvale.

Odůvodnění pro vypracování zprávy je tělesné postižení, se speciálně vzdělávacími potřebami se 3. stupněm podpory.

- Jedná se o takový druh a charakter postižení, který by opravňoval k zařazení do speciální školy pro tělesně postižené.
- Jedná se o individuální integraci.
- Doporučuje se asistent pedagoga na poloviční úvazek.
- Potřebné je, aby byli všichni vyučující obeznámeni s vyjádřením integrace.
- Spolupráci koordinuje také třídní učitel a výchovný poradce.

- Potřebné je vypracování IVP. Podrobnější popis individuálního vedení vzhledem k požadovanému učivu v jednotlivých předmětech je na pedagogickém posouzení. (publikace dostupné online: Metodika práce se žákem s tělesným postižením a zdravotním znevýhodněním a Metodika práce asistenta pedagoga se žákem s TP)

Úprava obsahu vzdělávání

Obsah vzdělávání je v souladu se ŠVP střední školy.

Dle školského zákona č. 561/2004 Sb. může ředitel školy ze závažných důvodů, zejména zdravotních uvolnit žáka na žádost zcela nebo zčásti z vyučování některého předmětu. Žáka se zdravotním postižením také může uvolnit z provádění některých činností, popřípadě rozhodnout, že tento žák nebude v některých předmětech hodnocen. Žák nemůže být uvolněn z předmětu rozhodujícího pro odborné zaměření absolventa. Rozhodnutí, které předměty jsou stěžejní pro odborné zaměření absolventa, je rovněž v kompetenci ředitele školy.

Podpůrná opatření

IVP by měl obsahovat způsoby hodnocení v jednotlivých předmětech, a to průběžné i finální. Hodnocení výsledků vzdělávání žáka na vysvědčení je vyjádřeno klasifikací nebo slovně nebo kombinací obou způsobů. O způsobu hodnocení rozhoduje ředitel školy se souhlasem školské rady.

Z hlediska individuální práce se žákem se doporučuje:

- plně respektovat pracovní tempo
- poskytnout dostatečný časový prostor k přečtení textu, sebekontrolu při řešení úkolů
- v případě, že v daném předmětu není využívána učebnice, je potřebné žákovi poskytnout studijní materiál
- tolerovat tempo a kvalitu grafického projevu, specifickou chybovost
- v případě potřeby umožnit kopírovat poznámky
- v průběhu vyučování využívat notebook, tabulky a přehledy učiva
- zkoušet po předchozí přípravě, možné je nároky rozdělit
- nezkoušet z více předmětů v jeden vyučovací den

- častější pozitivní motivaci, ocenění snahy i částečného splnění úkolu
- nedílnou součástí by mělo být i zapojování žáka do mimoškolních činností

Při odborných předmětech se doporučuje:

- především neklást důraz na rychlost při vypracování úkolů
- vést k vypracování základní osnovy
- postupovat po jednotlivých krocích k zřehlednění požadované látky, možná je event. úprava zadání či formy úkolů
- střídat formy práce, při skupinové práci vést spolužáky ke spolupráci
- při ověřování vědomostí střídat ústní a písemnou formu či preferovat formu pro žáka přijatelnější
- při písemném ověřování vědomostí střídat formy, úkoly krátit popř. navýšit čas na vypracování

V českém a cizím jazyce se doporučuje:

- při hodnocení slohové práce se zaměřit a hodnotit jednotlivě obsah, pravopisné jevy, formu i úpravu
- tolerovat kvalitu písemného projevu
- dát k dispozici barevné tabulky, přehledy gramatiky (běžně dostupné v knihkupectvích)
- zaměřit se na aktivní vedení jednoduchého rozhovoru v běžných sociálních situacích

V matematice, zejména v geometrii se doporučuje:

- tolerovat nepřesnosti při rýsování a rychlost při manipulaci s pravítky a pomůckami
- úkoly je možné nahrazovat jinou formou např. krátit
- preferovat ústní formu ověřování vzorců

Zařazení žáka do hodin tělesné výchovy je v kompetenci vedení školy a po domluvě se zákonným zástupcem či zletilým žákem. Ředitel školy uvolní žáka v předmětu TV z vyučování na základě písemného doporučení registrujícího praktického lékaře nebo odborného lékaře. Žák není z předmětu, ze kterého byl zcela uvolněn, hodnocen.

Organizace výuky

Organizace výuky odpovídá režimu střední školy. Vhodné je omezení častých přesunů v rámci jednotlivých učeben budovy školy a v rámci možností daného rozvrhu hodin.

Personální podpora ve škole

V případě přítomnosti asistenta pedagoga ve třídě, spolupráci a individuální vedení žáků koordinuje vyučující učitel. Asistence pedagoga v případě potřeby může být využita u všech žáků ve třídě s důrazem na podporu integrovaného žáka a zároveň s důrazem na jeho vedení k samostatné práci, spolupráci se spolužáky, s vyučujícím a k aktivnímu zapojení se do vyučovacích hodin. Pedagogická asistence je poskytována i na pracovištích odborného výcviku.

Pomůcky /kompenzační pomůcky/

Vhodné je poskytnout dvě sady učebnic pro práci ve škole i na domácí přípravu. Na zvážení je pořízení speciálně upravené lavice s nastavitelnou pracovní plochou a židle s opěrkami.

Doporučení má platnost do konce docházky do střední školy. Matka akceptuje závěr a doporučení.

5.4 Průběh školní docházky

Mateřskou školu navštěvoval Martin čtyři roky pouze v dopoledních hodinách. Již zde měl k dispozici asistentku.

Základní škola

Z důvodu plánované operace Achillovy paty dostal roční odklad nástupu školní docházky. Do běžné základní školy nastoupil v září 2006. Na základě psychologického vyšetření byl Martinovi přiznán asistent pedagoga. Asistent pedagoga byl doporučen pro hodiny českého jazyka a matematiky. Asistence probíhala od třetí třídy. Ve třídě byli již integrováni dva žáci s mentálním postižením. V průběhu celého prvního stupně byl Martinovi k dispozici jeden stálý asistent. Na prvním stupni probíhalo hodnocení formou ústního hodnocení. Pro druhý stupeň mu byl přidělen jiný asistent. Na druhém stupni ZŠ mu byl vypracován individuální vzdělávací plán pro předměty matematika, fyzika, anglický jazyk a chemie, byl osvobozen z výuky druhého jazyka. Zde bylo uplatňováno numerické hodnocení.

Střední škola

Po základní škole v roce 2015 nastoupil na COP Centrum odborné přípravy (Vyšší odborná škola, střední odborná škola v Sezimově Ústí) na obor mechanik elektronik – digitální technika. Při výběru oboru mu bylo částečně nápomocno SPC při centru ARPIDA. Původně chtěl Martin studovat obor skladový operátor, ale z důvodu neotevření oboru si musel vybrat obor jiný. Škola od prvopočátku neměla zájem o zažádání asistenta pedagoga. Martin v pololetí propadal ze čtyř předmětů. Na škole se mu nelíbilo, stěžoval si na špatný přístup ze strany spolužáků vůči své osobě. Sám tuto situaci nazval šikanou. Problém se ve škole neřešil. Matka tuto situaci vyřešila dlouhodobou nemocí Martina. Martin ke konci školního roku (poslední tři měsíce) přestal docházet do školy. Během letních prázdnin ukončil Martin se souhlasem své matky studium na zdejší střední škole na vlastní žádost.

SOŠ a SOU Písek

Od září 2016 navštěvuje Střední odbornou školu a střední odborné učiliště Písek. Vybral si a byl přijat na obor prodavač. Na doporučení školského poradenského zařízení mu byl vytvořen IVP a jako další podpůrné opatření mu byl od listopadu 2016 vyřízen asistent pedagoga. V prvním ročníku mu asistenta pedagoga dělalo pět učitelek, které zároveň pracují na uvedené škole na odloučeném pracovišti, vyučují E obory. Od 1. 11. 2017 asistuje Martinovi jedna osoba, bývalá učitelka odborného výcviku textilního oboru této školy. Asistent je schválen do 30. 6. 2019. Asistence probíhá jak při teoretické výuce tak i částečně při odborném výcviku.

Třída, do které Martin chodí, se skládá ze čtyř oborů, z oboru číšník-servírka, cukrář, kuchař-číšník a prodavač. Celá třída se sejde při výuce všeobecných předmětů v celkovém počtu 30 žáků, z toho 26 dívek a 4 chlapci. Obor prodavač druhý ročník má v současné době ve stavu 8 žáků, 6 dívek a 2 chlapce. Při odborných předmětech se minulý školní rok učilo celkem 9 žáků, vyučování probíhalo za spojení prvního a třetího ročníku oboru prodavač. V současné době se při odborných předmětech vyučuje 10 žáků, 8 žáků z druhého ročníku a 2 žáci z prvního ročníku daného oboru.

Prioritou vzdělávání podle IVP je u Martina zautomatizovat základní početní operace, rozvíjet komunikační a motorické dovednosti a naučit se týmové práci. Výuka, která se

realizuje podle IVP, je v předmětech: ČJ, Občanská nauka, matematika, ekologie, chemie, AJ, NJ, zbožíznalství, administrativa prodejny, obchodní provoz, ekonomika, informační technologie a odborný výcvik. Metody výuky se zakládají na metodě názornosti, doplňování, opakování a na práci s chybou. Největší úlevy se týkají předmětu administrativa prodejny, kde byly sníženy nároky při psaní na počítači, a předmětu tělesná výchova, kde je Martin zcela uvolněn. Místo předmětu tělesná výchova se Martin s pomocí asistenta zdokonaluje v manuálních dovednostech z odborného výcviku či se procvičuje v početních úkonech. Jako učební pomůcky a materiály jsou doporučeny tabulky, přehledy, kalkulačka, počítač či tablet.

Odborný výcvik je zkrácen o jednu hodinu a zaměřuje se na tyto činnosti:

- orientace v provozovně
- používání kleští a lopatky
- výcvik na mechanické váze pro lepší orientaci gramáží
- balení
- využití didaktických pomůcek při počítání v podobě kostek, modelíny apod.

Při OV je brán zřetel na manipulaci s objemnými a těžkými předměty (vyloučení manipulace předmětů nad 8 kg a předmětů vyžadující použití obou rukou).

Ve všech předmětech se provádí numerické hodnocení žáka.

Za první ročník i za první pololetí druhého ročníku byl Martin klasifikován ze všech předmětů. V prvním ročníku zameškal minimální počet hodin, za první pololetí 37 hodin celkem a za druhé pololetí 77 hodin celkem. V druhém ročníku se celkový počet zameškaných hodin navýšil na 224 hodin z důvodu pobytu v rehabilitačním centru. Z katalogového listu vyplývá, že Martin má největší potíže v předmětu matematika, kde je po celou dobu ohodnocen známkou dostatečný. V prvním pololetí prvního ročníku byl stejnou známkou klasifikován ještě ve předmětech administrativa prodejny a odborný výcvik, kde si to v dalších pololetích vylepšil. Naopak se pohoršil ve druhém pololetí prvního ročníku a v prvním pololetí druhého ročníku v předmětu zbožíznalství ze známky dobrý na známku dostatečný. V každém z uvedených pololetí prospěl.

6 Průzkumné šetření

6.1 Analýza rozhovorů s asistenty pedagoga

V minulém školním roce 2016/2017 dělalo asistenci Martinovi pět lidí, na každý den jiný asistent. Pro rozhovor byli vybráni dva zástupci, kteří asistovali v obou týdnech, při teoretické výuce i při odborném výcviku. Jako třetí respondent byl osloven současný asistent pedagoga. Rozhovory se všemi asistenty byly provedeny ve školním prostředí, ve sborovně nebo v příslušném kabinetě. Rozhovory a zpracované tabulky k jednotlivým otázkám (č. 2 až č. 8) jsou přiloženy v přílohové části.

Charakteristika respondentů

Tabulka č. 1 - Respondenti

respondent	pohlaví	věk	praxe ve školství	délka asistence	druh asistence
č. 1	žena	52	13 let	4 měsíce	teoretická výuka + OV
č. 2	žena	54	28 let	8 měsíců	teoretická výuka + OV
č. 3	žena	42	17 let	8 měsíců	teoretická výuka + OV

Zdroj: autor práce, 2018 (vlastní šetření)

Všichni respondenti jsou ženy ve věku od 42 do 54 let. Všechny mají zkušenosti s asistencí jak při teoretické výuce tak při odborném výcviku. Přibližná délka asistence se také shoduje, pokud vezmeme v potaz, že respondenti č. 2 a č. 3 (asistentky z minulého školního roku) prováděli činnost asistenta pouze jeden den v týdnu. Všechny asistentky působily ve školství nejméně 13 let.

Otázka, jaké máte zkušenosti s asistencí, byla zodpovězena všemi respondenty shodně, že zkušenosti s asistencí nemají žádné.

Na otázku, aby charakterizovali Martina a řekli, jaké má podle nich vlastnosti, odpověděli respondenti převážně kladně. Dva popsali pouze kladné vlastnosti, pouze jeden doplnil odpověď i o vlastnosti negativní. Respondenti č. 1 a č. 2 se shodli na vlastnosti slušný. Respondenti č. 2 a č. 3 se shodli na vlastnosti milý.

Na otázku, ve kterých předmětech se projevují/projevovaly nejvíce jeho nedostatky, se všichni respondenti shodli na předmětu matematika. Mezi další nedostatky dva respondenti zařadili krátkodobou paměť. Jeden respondent označil Martinův handicap.

Na otázku, ve kterých předmětech naopak nepotřebuje/nepotřeboval asistenci, dva respondenti uvedli dva předměty. Jeden respondent uvedl šest předmětů. Všichni tři respondenti se shodli na předmětu český jazyk. Respondenti č. 1 a č. 3 uvedli ještě shodně předmět anglický jazyk. Respondent č. 1 rozšířil seznam předmětů o německý jazyk, chemii, fyziku a počítače. Respondent č. 2 doplnil předmět občanská výchova.

Na otázku, jak si Martin vede/vedl v odborném výcviku, odpovídali respondenti různě. Na zvládnutých činnostech se neshodli vůbec, dokonce respondent č. 1 uvedl jako obsluhu pokladny do činností, které Martin nezvládá, oproti respondentovi č. 3, který tuto činnost označil jako bezchybnou. Dva respondenti (č. 1 a 2) označili počítání za největší obtíže při odborném výcviku, jeden respondent (č. 3) poukázal na velmi pomalé tempo. Respondent č. 2 zvládnuté činnosti neuvedl vůbec.

Na otázce, jak se učitelé staví/stavěli k asistenci, se shodli všichni tři respondenti. Odpověděli, že někteří učitelé jsou pro asistenci a někteří s asistencí nesouhlasí. U chování vůči Martinovi se dva respondenti shodli na vstřícném chování, jeden respondent má zkušenosti i s opačným přístupem.

Na otázku, jak se k Martinovi chovají/chovali spolužáci a on k nim, všichni respondenti odpověděli, že Martin kolektiv spolužáků nevyhledává. Dva respondenti (č. 1 a č. 2) ho nazvali jako samotářského. Dva respondenti (č. 2 a č. 3) řekli, že raději vyhledává společnost dospělých. Všichni respondenti se shodli na tom, že spolužáci se k Martinovi chovají dobře.

Na otázku, zda zaznamenali nějakou změnu u Martina v učení v průběhu jejich asistence, odpověděli všichni respondenti shodně, že nezaznamenali žádnou změnu u Martina v učení.

6.2 Analýza rozhovoru se sledovaným žákem

Martinovi jsem se nemusela nijak představovat, neboť jsme se znali z minulého školního roku 2016/2017, kdy jsem byla jedna z pěti zmiňovaných asistentek. Po oslovení a požádání o rozhovor, Martin ochotně souhlasil. Ještě týž den jsme se domluvili na schůzce a sešli jsme se. Rozhovor s Martinem proběhl na neutrální půdě v příjemném prostředí cukrárny. Rozhovor byl nenucený, během rozhovoru jsme popíjeli čaj, který jsme si zpestřili konzumací dobrého dezertu. Celé setkání trvalo skoro dvě hodiny. Po celou dobu rozhovoru byl Martin velmi milý a vstřícný. Také tento rozhovor je zaznamenán v přílohové části.

Seznam otázek:

- 1) Proč sis vybral SOŠ a SOU Písek obor prodavač?
- 2) Jaký názor máš na své asistenty?
- 3) Jaký vztah máš ke své asistenci?
- 4) Ve kterých předmětech potřebuješ spolupráci asistentky?
- 5) Ve kterých předmětech si samostatný? Kde nepotřebuješ asistenta?
- 6) Jak ti jde odborný výcvik? Co nejraději při něm děláš? Jaká je paní mistrová?
- 7) Jak se k tobě chovají učitelé?
- 8) S kým se nejvíc bavíš ve třídě? Máš tam nějakého kamaráda?
- 9) Co plánuješ dělat po skončení školy?

Tabulka č. 2 - Odpovědi týkající se školy a oboru

zadané otázky	Martinovy odpovědi
č. 1 výběr školy a oboru	náhodný
č. 6 oblíbené činnosti při OV	práce na kase a s dodacími listy
č. 7 chování učitelů vůči Martinovi	dobré
č. 8 vztahy se spolužáky	žádné, ale nekonfliktní
č. 9 plány do budoucna	najít si práci, otevřít si vlastní obchod

Zdroj: autor práce, 2018 (vlastní šetření)

Martin na otázku č. 1 odpověděl, že výběr školy i oboru byl náhodný. Na otázku č. 6 zmínil práci na kase a vyplňování dodacích listů. Na otázku č. 7 řekl, že je spokojený a že se učitelé chovají dobře. Nezapomněl vyzdvihnout práci výchovného poradce. Při otázce č. 8 se netvářil moc nadšeně, stroze odpověděl, že nemá žádného kamaráda, ale že mu nikdo nevadí. Závěrečná otázka č. 9 se týkala plánů do budoucna po skončení školy, kde Martin opět ožil. Nejprve se svěřil s obavami ze zkoušek a pak odpověděl, že si bude hledat práci v oblasti obchodu s potravinami. V budoucnu by si chtěl otevřít svůj ochod s potravinami.

Tabulka č. 3 - Odpovědi týkající se asistentů

zadané otázky	Martinovy odpovědi
č. 2 názor vůči asistentům	pozitivní
č. 3 vztah vůči asistentům	pracovní
č. 4 předměty, kde je potřeba asistence	odborný výcvik, psaní poznámek při teoretické výuce
č. 5 předměty, kde není potřeba asistence	český jazyk, anglický jazyk, ICT

Zdroj: autor práce, 2018 (vlastní šetření)

Na otázku č. 2 reagoval Martin pozitivně, všechny své asistentky označil za pohodové vyjma jedné z nich. Vztah ke své asistenci, viz otázka č. 3, označil ryze za pracovní. U otázky č. 4 jmenoval předmět OV, kde poukázal na konkrétní činnosti jako manipulace s těžšími předměty, dále zmínil psaní poznámek. Při otázce č. 5 vyjmenoval předměty a činnosti, které ho baví, jako ČJ, AJ, ICT a u administrativy psaní obchodních dopisů.

6.3 Porovnání shodně položených otázek

Martinovi i asistentům bylo několik otázek položeno ve stejném znění, aby se daly porovnat pohledy z obou stran. Záměrem je společně přiblížit, jak to vidí sám Martin a jak jeho asistenti.

Ve kterých předmětech potřebuješ spolupráci asistentky? vs. Ve kterých předmětech naopak nepotřebuje/nepotřeboval asistenci?

Ve kterých předmětech si samostatný? Kde nepotřebuješ asistenta? vs. Ve kterých předmětech naopak nepotřebuje asistenci?

Jak ti jde odborný výcvik? Co při něm nejraději děláš? vs. Jak si Martin vede/vedl v odborném výcviku?

Jak se k tobě chovají učitelé? vs. Jak se staví/stavěli učitelé k Martinovi a asistenci?

S kým se nejvíc bavíš ve třídě? Máš tam nějakého kamaráda? vs. Jak se k Martinovi chovají/chovali spolužáci a on k nim?

Tabulka č. 4 - Shodné otázky

otázky \ odpovědi	Martin	respondent 1	respondent 2	respondent 3
obtížné předměty	OV i teorie	M, OV	M, OV	M, OV
předměty bez potřeby asistenta	ČJ, AJ, ICT	ČJ, AJ, NJ, CH, Fy, ICT	ČJ, Občanská výchova	ČJ, AJ
samostatná práce v OV	příprava vitríny a zboží	balení některého zboží	neuveдено	obsluha pokladny
chování učitelů k Martinovi	dobré	různé	vstřícné	vstřícné
vzájemné vztahy ve třídě	žádné	neutrální	žádné	malá komunikace

Zdroj: autor práce, 2018 (vlastní šetření)

Martin i všichni respondenti označili odborný výcvik mezi předměty, které Martin zvládá s obtížemi. Mezi teoretické předměty Martin konkrétně žádný předmět nejmenoval, všichni tři respondenti se shodli na předmětu matematika.

Mezi předměty bez potřeby asistenta podle Martina i podle všech respondentů jednoznačně patří český jazyk, ve třech případech se shodli na anglickém jazyce a ve dvou případech na ICT.

Činnost, kterou Martin zvládá sám, při odborném výcviku ani jeden s oslovených neřekl stejnou.

Chování učitelů vůči Martinovi bylo zhodnoceno ze všech stran převážně kladně.

Vzájemné vztahy ve třídě byly popsány ze všech stran také shodně, že Martin své spolužáky nevyhledává, vztahy jsou bezkonfliktní.

6.4 Výsledky šetření

Průzkumné šetření se týkalo integrovaného žáka se speciálními vzdělávacími potřebami v oboru prodavač. Probíhalo na SOŠ a SOU Písek ve třídě, která je složena ze čtyř oborů, z oboru číšník/servírka, cukrář, kuchař-číšník a prodavač. V tomto případě je inkluzivní vzdělávání doprovázeno podpůrným opatřením ve formě asistenta pedagoga.

Cílem praktické části bylo zjistit postoje a názory přímých účastníků dané integrace, konkrétně asistentů pedagoga a samotného sledovaného žáka. Na základě rozhovorů s nimi a zpracováním osobní případové studie daného žáka byla provedena analýza podmínek a zhodnocení současného stavu integrace na uvedené střední škole.

Pro rozhovory byli vybráni tři asistenti pedagoga, dále respondenti, kteří vykonávali nebo vykonávají asistenci u sledovaného žáka při teoretické výuce i při odborném výcviku. Osobní případová studie byla zpracována na základě poskytnutých informací a odborné dokumentace ze strany matky daného žáka.

Z případové studie vyplývá, že tento žák má diagnostikovanou mozkovou obrnu s pravostrannou hemiparézou a vrozený hydrocefalus. Od roku 2007 je klientem SPC při centru ARPIDA, o. s. v Českých Budějovicích. Od počátku své školní docházky byl integrován v běžných školských zařízeních, od mateřské školy až po současnou střední školu. Ve všech školách měl vždy k dispozici asistenta pedagoga, s výjimkou pouze jedné školy, a tím byla předchozí střední škola, kterou žák navštěvoval jeden školní rok 2015/2016. Svoji docházku na této škole ukončil sám z důvodu nepříznivých podmínek pro něj a nezvládání učiva bez pomoci asistenta pedagoga. Na základní škole mu byl asistent pedagoga přidělen od třetí třídy. Po celou dobu docházky na prvním stupni ZŠ mu pomáhal jeden stálý asistent pedagoga, na druhém stupni se asistent pedagoga změnil. Na naší škole byla v prvním roce 2016/2017 jeho docházky vyřešena asistence pomocí pěti učitelů, kteří vyučují na příslušné škole na odloučeném pracovišti na E oborech. Asistenti se v průběhu týdne střídali. V letošním školním roce 2017/2018 žákovi asistuje pouze jedna osoba.

Analýza rozhovorů s asistenty pedagoga dopadla převážně pozitivně. Respondenti se shodli na tom, že integrovaný žák je bezproblémový s převládajícími kladnými povahovými vlastnostmi. V teoretické výuce poukázali na velké nedostatky v matematice a na špatné zapamatování nového učiva díky krátkodobé paměti žáka. Mezi shodně jmenované předměty, při kterých žák nepotřebuje asistenta pedagoga, patřily český jazyk a německý jazyk. Práci v odborném výcviku popsali všichni tři respondenti úplně jinak, shodli se však na tom, že činnosti žák zvládá pouze za pomoci asistenta. Jak se staví učitelé k asistenci, uvedli respondenti jak kladný přístup, tak i negativní přístup. Chování učitelů vůči integrovanému žákovi bylo označeno jako vstřícné a klima ve třídě jako neutrální. Spolužáci jsou ochotni pomoci, i přestože žák své vrstevníky nevyhledává. Dle všech respondentů u žáka za působení na naší škole neproběhla žádná výrazná změna v oblasti učení.

Z analýzy rozhovoru se sledovaným žákem vyplynulo, že jeho výběr školy a oboru byl náhodný. Názor na své asistenty označil jako pozitivní a vztah vůči nim jako pracovní. Přiznal, že bez asistenta pedagoga se neobejde jak v teoretické výuce při psaní poznámek tak při odborném výcviku. Za předměty, které zvládá sám, vyjmenoval český jazyk, anglický jazyk a ICT. Chování učitelů vůči své osobě popsal jako dobré. Ve třídě nemá žádného kamaráda, ale nikdo mu nevadí. Do budoucna plánuje nastoupení do práce v oblasti prodeje potravin a pak by si rád otevřel vlastní obchod.

Sledovanému žákovi i respondentům bylo několik otázek položeno ve stejném nebo podobném znění. Při následném porovnání se všichni respondenti se žákem shodli na čtyřech odpovědích z pěti.

Z celkového šetření lze vyvodit, že je pro sledovaného žáka se speciálními vzdělávacími potřebami současná integrace vyhovující. Důležité je si uvědomit, že každý jedinec se stejnou diagnostikou se bude vždy chovat a rozvíjet rozdílně.

Objevily se i nedostatky při výuce tohoto žáka, z mého pohledu špatně nastavená spolupráce AP s vyučujícím. Domnívám se, že důvodem je především velmi malá zkušenost s integrovanými žáky v oborech a začínající zkušenost s využitím podpůrného opatření ve formě asistenta pedagoga.

Případná doporučení pro školu

- především velkou trpělivost, shovívavost, toleranci a empatii při práci se žáky s SVP
- AP brát jako nepostradatelnou součást podpůrného patření
- AP brát jako dalšího pedagogického pracovníka ve třídě
- AP využít jako spojovací článek mezi žáky a učiteli
- na AP přenést část odpovědnosti v podobě většího zapojení při vyučování
- uvědomit si důležitost týmové práce pro efektivní výuku
- týmovou spolupráci založit na dobrovolnosti
- využít různé přístupy a nové pohledy na řešení nových situací
- AP si je vědom svých kompetencí, respektuje rozhodnutí vyučujícího

Závěr

Bakalářská práce se zabývá tématem integrace žáka se speciálními vzdělávacími potřebami na střední odborné škole a středním odborném učilišti Písek. Žák má diagnostikovanou mozkovou obrnu s pravostrannou hemiparézou a vrozeným hydrocefalem. Na naší škole si vybral a byl přijat do oboru prodavač. V současné době je žákem druhého ročníku. Důvodem výběru tohoto tématu byla má osobní zkušenost na pozici asistenta minulý školní rok u tohoto žáka a také to, že pracuji s podobnou mládeží. Učím na již zmíněné škole na odloučeném pracovišti obor E kuchařské práce. Integrace je v současné době velmi podporovaným způsobem vzdělávání. Naše škola se již dříve snažila začleňovat žáky s různými druhy znevýhodnění do H oborů. Podporu v podobě asistenta pedagoga využila teprve poprvé minulý rok u sledovaného žáka.

Cílem práce bylo přiblížit a analyzovat současný stav a podmínky integrace na naší střední škole pomocí názorů a postojů přímých účastníků dané integrace.

Integrace má vždy svá pozitiva ale i negativa. V konkrétním případě má žák možnost kontaktu se zdravými vrstevníky, což by mělo být přínosné i pro jeho budoucí život. Může porovnávat své výkony s běžnou populací při vyšší zátěži, toto však někdy vede z jeho strany k podhodnocování. I při větším počtu žáků při teoretické výuce je díky asistentovi pedagoga zajištěn individuální přístup. Asistent pedagoga plní důležitou funkci při plnění a zvládnutí příslušného učiva či zadaných úkolů. Bez jeho pomoci by žák velmi obtížně zvládal vybraný obor. Žákova přítomnost ve třídě působí pozitivně na spolužáky. Vůči Martinovi jsou vstřícní, ochotní mu pomoci. Ve třídě panuje atmosféra bez náznaku šikany vůči Martinovi. Díky možnosti a zkušenosti se setkávat s handicapovaným žákem je předpoklad, že budou mít jeho spolužáci v budoucnu větší toleranci a pochopení pro lidi s handicapem. I přes neodpovídající pedagogické vzdělání učitelů, jejich malé zkušenosti se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a téměř začínající zkušenosti s asistenty pedagoga se většina zúčastněných snaží dělat maximum pro správný rozvoj daného žáka. Velká podpora je ze strany výchovného poradce, který si získal Martinovu velkou důvěru. Většinu problémů, které vyplynou v průběhu vyučování, řeší s jednotlivými vyučujícími a následně s vedením školy popř. s příslušným SPC.

Integrace není vhodná pro každého žáka se speciálními vzdělávacími potřebami. V tomto případě se jeví jako vhodná a vyhovující. Martin je na naší škole spokojený. V současné době jsou Martinovo znalosti v teoretické výuce dostačující. Odborný výcvik zvládá s pomocí asistenta pedagoga, je to však žák s velkou motivací a se snahou vše zvládnout.

Seznam zkratek

AP	Asistent pedagoga
CT	Computer Tomograph = počítačový tomograf
event.	eventuální, eventuálně
ICT	Information and Communication Technologies
IVP	Individuální vzdělávací plán
LDE	Lehká dětská encefalopatie
LIT	Lumbální infuzní test
LMD	Lehká mozková dysfunkce
MMM	Mozkomíšni mok
MO	Mozková obrna
MRI	Magnetic resonance imaging
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
Rh	Rhesus faktor
RTG	Rentgen
SPC	Speciálně-pedagogické centrum
SPUCH	Specifické poruchy učení a chování
SVP	Speciální vzdělávací potřeby
ŠVP	Školní vzdělávací program
TP	Tělesné postižení
vs.	versus
ZLD	Zevní lumbální drenáž

Seznam použitých informačních zdrojů

BARTOŇOVÁ, Miroslava; VÍTKOVÁ, Marie. *Strategie ve vzdělávání dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami* 2.vyd. Brno: Paido, 2007. ISBN 978-80-7315-158-4

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost* 3.vyd. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-0139-7

DMO KLINIKA NEUROCENTRA PRAHA. *Dětská Mozková Obrna (DMO) – základní informace pro nemocné a rodiče dětí s DMO* [online]. [2017-11-13]. Dostupné z: http://neurocentrum.cz/DMO_info.htm#DMO

ESTRÁNKY. *Hydrocefalus, V-P shunt* [online]. © 06. 03. 2009 [2017-11-12]. Dostupné z: <http://www.honziksana.estranky.cz/clanky/diagnozy/shunt.html>

HOLMANNOVÁ, D. *Mozková obrna* [online]. © 18. 03. 2014 [2017-11-13]. Dostupné z: <http://www.symptomy.cz/nemoc/mozkova-obrna>

HOŠTIČKA, P. *66-51-H/01 - Prodavač/ka smíšeného zboží* [online]. © 07. 09. 2016 [2017-12-10]. Dostupné z: <http://www.sou-pi.cz/index.php/prehledoboru/39-keskolesek/obory/71-prodava>

HOŠTIČKA, P. *Studijní obory* [online]. © 07. 09. 2016 [2017-12-10]. Dostupné z: <http://www.sou-pi.cz/index.php/prehledoboru>

ILENČÍKOVÁ, T. *Dětská mozková obrna: příčiny, projevy, diagnostika a léčba* [online]. © 27. 05. 2013 [2017-11-13]. Dostupné z: <https://cs.medlicker.com/165-detska-mozkova-obrna-priciny-projevy-diagnostika-a-lecba>

KALA, Miroslav. *Hydrocefalus* 1.vyd. Praha: Galén, 2005. ISBN 80-7262-303-6

KENDÍKOVÁ, Jitka. *Vzdělávání žáka s SVP* Praha: Raabe s.r.o., 2016. ISBN 978-80-7496-213-4

KRAUS, Josef a kolektiv. *Dětská mozková obrna* 1.vyd. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-1018-8

MILICHOVSKÝ, Luboš. *Kapitoly ze somatopedie* 1.vyd. Praha: Univerzita Jana Ámose Komenského, 2010. ISBN 978-80-7452-001-3

- MODRÝ KONÍK. *Dětská mozková obrna* [online]. © 29. 05. 2017 [2017-11-13]. Dostupné z: <https://www.modrykonik.cz/detska-mozkova-obrna/>
- MŠMT. *Školský zákon ve znění účinném od 1. 9. 2017 do 31. 8. 2018* [online]. © 2013-2018 [2018-01-07]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-od-1-9-2017-do-31-8-2018>
- MŠMT. *Vyhláška č. 27/2016 Sb. ve znění účinném od 1. 1. 2018* [online]. © 2013-2018 [2018-01-07]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/vyhlaska-c-27-2016-sb-o-vzdelavani-zaku-se-specialnimi-2>
- PC PROJEKT. *Hemiparéza* [online]. © 2015 – 2017 [2017-11-13]. Dostupné z: <https://www.meyra.cz/hemipareza.html>
- PELIKÁN, Jiří. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů* 1.vyd. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-7184-569-8
- PHK MARKETING. *Co je dětská mozková obrna* [online]. © 2017 [2017-11-13]. Dostupné z: <http://detska-mozkova-obrna.cz/dmo/co-je-dmo>
- PORPEOPLE MARKETING. *Hydrocefalus* [online]. © 2009-2013 [2017-11-12]. Dostupné z: <http://www.spektrumzdravi.cz/academy/hydrocefalus>
- PUNCH, Keith. *Úspěšný návrh výzkumu* 1.vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-468-7
- SANDHOLCOVÁ, M. *Hydrocefalus* [online]. © 10. 02. 2014 [2017-11-12]. Dostupné z: <http://www.alfabet.cz/informace-o-typech-zdravotniho-postizeni/diagnozy/37-hydrocefalus>
- SDMO. *Co je DMO?* [online]. © 2017 [2017-11-13]. Dostupné z: <http://www.dmoinfo.cz/info-o-dmo/co-je-dmo>
- TOMICKÁ, Václava; ŠVINGALOVÁ, Dana. *Vybrané kapitoly k integraci ve školství* 2.vyd. Liberec: Technická univerzita, 2002. ISBN 80-7083-657-1
- WORDPRESS. *Hydrocefalus a život s ním* [online]. [2017-11-12]. Dostupné z: <http://hydrocefalus.info/o-hydrocefalu/>

Seznam příloh

- Zpráva z SPC
- IVP
- Interview
- Zpráva z neurologie